

נר לשולחן שבת

עלון זכרון

גליון 901 תשפ"ה

כששנים הסתופפתי בישיבת "קול תורה"
בצילו של מרן ראש הישיבה, פוסק הדור
הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל
החל מהבחינות בישיבה קטנה, מסיבות חנוכה,
דרך שיעור כללי בישיבה גדולה עד השיעור היומני.
לקט סיפורי "נר" - שלושים שנה להסתלקותו

סיפר לי ידידי, הרה"ג א"י ז"ל: "היה זה בהלוויתו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין בשושן פורים בירושלים. עמדתי בצדי הרחבה הגדולה של ישיבת "עץ חיים", סמוך למרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך והסטריימל הישן על ראשו... היה עמי חבר, בחור צעיר מבני ברק, הראתי לו בלחש: "ראה, זה רבי שלמה זלמן!"

הלה הסתכל, התבונן רגע, ולא האמין כי זה האיש ששמו הולך מסוף העולם ועד סופו... היה לו ברור כי מרן לבוש בפראק ומגבעת רבנית לראשו... שלא בחוכמה אמר בקול: "זה לא רבי שלמה זלמן, זה סתם יהודי ירושלמי זקן..."

רבי שלמה זלמן שמע את הדברים, הרים ראשו וחיך, הנאתו היתה ניכרת על פניו!"

("נר לשולחן שבת")

סיפר ידידי הרה"ג רמ"ו: 'פעם הייתי נוכח בעת שאבי ליווה את רבי שלמה זלמן והתייעץ עמו בשאלה עמוקה בענין חינוך הבן. אמר מרן: "ראשית חכמה יראת ה', שכל טוב לכל עושיהם". דבר ראשון, השיקול צריך להיות מה רצון ה'. לביצוע נדרש שכל טוב'. ונאים הדברים למי שאמרם!"

("נר לשולחן שבת" מהרה"ג רמ"ו)

סיפר ידידי: אבי מורי למד אצל מרן הגאון רבי שלמה זלמן. פעם באמצע השיעור שאל שאלה שהיה ניכר ממנה שהוא לא הקשיב, שהוא לא מונח בסוגיה. רבי שלמה זלמן קרא בשמו: "...למה כתוב 'להבין' להשכיל לשמוע ללמוד וללמד" - הלא קודם צריך ללמוד וללמד ואחר כך להבין ולהשכיל? אלא צריך להבין ולהשכיל עוד לפני שלומדים!"

("נר לשולחן שבת")

סיפר לי הגאון רבי צבי כהן: 'במכתבים אשר החזיר לי מרן על שאלות, בתוך המכתב היה חותם אויערבאך, אולם מחוץ למכתב, במקום בו מציינים את שם השולח לא היה כותב אלא 'אוירבך' - כפי הנראה, כדי שלא להקשות על הדוור לקרוא את שם השולח, אם חלילה יוחזר המכתב לשולחו...' ("נר לשולחן שבת")

אחד מרבני ארה"ב כתב בספרו כי מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך חזר בו מאיסורו והתיר לפתוח פקק מתכת של בקבוק בשבת.

סיפר לי הגאון רבי צבי כהן: 'באתי אל רבינו ושאלתיו בתמיהה, 'הרי רבינו היה ממפרסמי וממעוררי איסור פתיחת פקק מתכת בשבת, האם אכן הדברים נכונים שהרב שינה את דעתו?!'

רבי שלמה זלמן השיבני במתק לשונו: "כך היה מעשה. אותו רב היה אצלי ושמע את דעתי לאיסור. הוא אמר את דעתו להיתר. התווכחתי עמו, לבסוף כשחזר שוב על סברותיו כבר לא יכולתי להתווכח עמו, שתקתי..."

("נר לשולחן שבת")

במשך שנים רבות, בנו, הגאון רבי ברוך ומשפחתו, גרו בבית מרן ודאגו לכל צרכיו במסירות מופלאה.

פעם סיפרה אשת רבי ברוך לאשתי: "רבינו, תמיד לאחר שסיים לאכול או לשנות היה לוקח את צלחתו או את הכוס, מניחם בכיור, פותח את הברז וממלא אותם מים. כששאלתיו: 'הרי בין כה אני שוטפת אותם...' השיב לי רבינו: "אבל את אינך צריכה להתעסק עם הרוק שלי..."

("נר לשולחן שבת" מפי ידידי אחיו מרן)

חינוך - בעיני ראיתי: היה זה בעת שמרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך ישב שבעה על אשתו. בניו ישבו עמו. כל ירושלים באה לנחם. אחד הבנים, שכבר היה סבא, כבר כיהן במשרה נכבדה עמד ודיבר מחוץ לחדר. רבינו ביקש מבנו הצעיר: "תגיד ל'... שיכנס לשבת איתנו!"

("נר לשולחן שבת")

מעשה ובו לקח עצום

בימי בחרותי זכיתי ללמוד אצל מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך, בישיבת "קול תורה" בירושלים. בשיעור שלי למד גם נכדו של רבינו, הרה"ג אהרן דוד גולדברג, היינו בדידות מיוחדת. באותה תקופה היה גר הוא ומשפחתו בבית רבינו.

באחד מימי בין הזמנים קבענו להפגש באמצע הדרך בין שכונת סבי "בתי רנד" לשכונת סבו "שערי חסד" בשעה ארבע אחר הצהריים. לאחר שהמתנתי לו מעל רבע שעה החלטתי לגשת לביתו של רבינו, לראות אם הוא נמצא שם.

עליתי במדרגות הבית. כשעמדתי לפני חדר הכניסה, מול הדלת השקופה וחלונות הזכוכית, מצאתי את עצמי לפתע עומד מול רבינו בכבודו ובעצמו, כך שלא יכולתי כבר לשוב על עקבותי... רבינו ישב ואכל פרי. ברכתיו לשלום, הרב שחשב שהגעתי לשאול שאלה, פנה אלי שאכנס. עמדתי מעט נבוך, הסברתי שאני לא רוצה לשאול, אלא מחפש אני את נכדו, חברי.

רבי שלמה זלמן אמר לי: "תדפוק בדלת ותשאל את אמו-בתי, היכן אהרן דוד, אולי הוא בבית."

דפקתי, אמו, הרבנית גולדברג פתחה את הדלת. שאלתי: 'היכן אהרן דוד, נדברנו להפגש בשעה ארבע והוא לא הגיע. אני לא מודאג מהאחרון שמא קרה לו משהו, כי הוא תמיד מאחר, אך באתי לראות אולי הוא עדיין בבית?' נכנסה אמו לחפש אותו. או אז מרן פנה אלי ואמר: "לא אומרים לאמא דבר כזה, לא אומרים לאמא שהבן שלה תמיד מאחר!"

נדהמת, ניסיתי להסביר שלא התכוונתי לפגוע, זו המציאות... ובכלל מכיר אני היטב את אהרן דוד, זה ודאי לא יעליב אותו... אבל רבי שלמה זלמן התעקש וחזר שוב על דבריו: "לא אומרים לאמא דבר כזה. דע לך, ליד אמא לא אומרים דברים לא טובים על בנה, היא ודאי מצטערת לשמוע על הבן שלה דברים רעים!" אני בבטחון של בחור צעיר ניסיתי להגן על עצמי ואמרתי את שאמרתי... רבינו חיך למשמע דברי באומרו: "הדברים שאמרתי נחמדים..." אך שוב חזר והדגיש: "אתה חייב לומר לאמו שהוא ילד טוב, שהוא לא מאחר!"

כשהאם יצאה לומר לי כי אהרן דוד אינו בבית, כנראה יצא דרך הדלת השניה, הפונה לרחוב אוסישקין... עשיתי כדברי רבינו והתנצלתי בפניה. אמרתי שרק מתוך הכעס על שחכייתי לו נפלס מפי המשפט שהוא טיפוס מאחר...

שמתי לב לחיוך הרחב שהתפשט על פני האם, ועוד יותר ראיתי את פניו השמחות של רבינו לעומתי!

("נר לשולחן שבת")

הסיפור על רבינו עם תוספת לא ידועה!

היה זה בשמחת ברית מילה במשפחת מרן, הכריזו: 'ר' שלמה זלמן אויערבאך מכובד בחייקה'. מרן החל לצעוד לעבר התינוק... הכוונה היתה אל דוד התינוק, שגם שמו היה שלמה זלמן... ענותנותו המופלאה של מרן!

הסוף של הסיפור אינו ידוע - אחיו של מרן, הגאון רבי אברהם, רבה של שכונת בקעה, ניגש אליו ואמר: "שלמה זלמן, אם היית עושה זאת מעונוה זה היה טוב, רק הבעיה שאתה עושה זאת ברצינות..."

("נר לשולחן שבת")

מסדר קידושין כפשוטו...

"כשאחי הבכור בא להזמין את מרן לחתונתו, אמר לו רבינו: "אני אסדר לך קידושין, הרי אביך היה מראשוני תלמידי בישיבה". בהזמנה היתה כתובה השעה שש. רבי שלמה זלמן היה הראשון באולם, ישב במזרח לבדו. לאחר החופה ניגש רבינו אל אבי וברכו ב'מזל טוב', והוסיף "אני הגעתי בזמן..." בחופה, כשהכריזו 'הרב פלוני מכובד בברכה אחריתא' התברר שאותו רב הלך להתפלל תפילת מנחה... כיון שאיתו עזבו עוד מספר מכובדים להתפלל, לא ידעו את מי לכבד בברכה. אבי החל להסתודד עם המחותן - אבי אמר שצריך לכבד את הרב פלוני בן משפחתי, והמחותן הגיב 'רגע, אחפש מהצד שלי...' מרן שראה את שקורה ואת מה שעלול לקרות... אמר 'תביאו את הכוס' ולהפתעת כולם בירך!"

(נר לשולחן שבת" מוהר"ג רמ"ג)

רבינו ידע שיקראו לו לכיבוד בחתונה. אשר על כן היה נעמד בסמוך למקום החופה, כי נפשו סלדה ממבטי הקהל. פעם בחתונה, בזמן קבלת האורחים דיבר בלימוד עם תלמידו, ידידי, הגאון ר' עובדיה יעבץ. והנה בעת החופה אמר לו: "הבה נתקרב, שלא יצטרכו לחכות כשיקראו לי!" והוסיף: "אני לא משחק כאילו אני לא יודע שיקראו לי..."

(נר לשולחן שבת" מוהר"ג רמ"ג)

ידידי, הרה"ג רבי ברוך ברוורמן השתתף בחתונת מחותניו. כיבדוהו להיות עד. "אבל אני מחותן?" העיר לרבי שלמה זלמן. "מחותן אינו קרוב!" השיב מרן. הוסיף ר' ברוך: "אבל לא התכוננתי להיות עד, הרי עד צריך לעשות תשובה..." שאלו רבינו: "התפללת מעריב?" "כן" השיב. "אם כך אמרת 'סלח לנו', אזי עשית תשובה!"

(נר לשולחן שבת" מוהר"ג רמ"ג)

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי היה אומר מדי חודש שיעור בישיבת "קול תורה". רבי שלמה זלמן אויערבאך הורה לבחורים שהלכו לביתו של הרב אברמסקי כדי ללוותו לישיבה: "כבדוהו, לבשו בגדי שבת!"

(נר לשולחן שבת" מוהר"ג רמ"ג)

המעשה ארע בימים בהם שכנה מאפיית המצות הלפרין בשכונת "כנסת". משפחת אויערבאך הגיעה למאפייה בערב כדי להתכונן למחר, ליום אפיית המצות, שהכל יתנהל כראוי. הבחור ר' שלמה פיישר, בנו של אחד מגדולי חכמי ירושלים, שהיו גרים בסמוך עבד במאפייה, הוא היה אחראי על הכלים, הנקיון ועוד. אחד מתפקידיו היה להדריך את הבאים לאפות מה עליהם לנקות, את מה יש לפרק במכונות ואת מה אסור לפרק. רבי שלמה זלמן ניגש אליו וביקש ממנו להדריך את בני המשפחה. שלמה עשה כן, כשסיים הלך לדרכו. בערב, לפני הליכתם הביתה שאל רבינו: "היכן שלמה, היכן שלמה?" כשאמרו לו ששלמה הלך לא נחה דעתו. לאחר יומיים נפגשו שוב. רבי שלמה זלמן אמר לו 'חיפשת אותך'... הוציא עשרים לירות מכיסו ונתנם לו. הבחור שלמה טען: "הרב, הכסף לא מגיע לי, ביצעת את תפקידי". אך עם מרן אין ויכוח "קח, זה מגיע לך".

(נר לשולחן שבת" מבעל המעשה)

סיפר ידידי הרה"ג הלל כהן, יליד שכונת "שערי חסד": "את רבי שלמה זלמן הייתי רואה מדי יום, שאלתי אותו פעמים רבות בהלכה. לילה אחד חלמתי ששאלתי את רבי שלמה זלמן כך וכך. התעוררתי ולא שמעתי את התשובה. למחרת, פגשתי, סיפרתי לו את חלומי ואמרתי: 'הרב ומה התשובה?'... רבי שלמה זלמן אמר בחיוך: 'היית צריך לחזור לישון, כך היית שומע את התשובה...' והשיב תשובתו." (נר)

הגאון רבי שלמה יגאלי עוד בהיותו אברך צעיר המריצוהו רבותיו ליטול את עול הרבנות. כאשר הגיעה אליו ההצעה לכהן ברבנות בעיר ראשון לציון, עלה לירושלים, אל בית מורו ורבו, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך. הרבנית פתחה את הדלת ואמרה שהרב לא מרגיש בטוב, וכרגע הוא נח.

חזר הרב יגאלי על עקבותיו, והנה בהיותו בסוף גרם המדרגות קראה לו הרבנית שיעלה חזרה ואמרה לו: "הרב התעניין אצלי מי דפק בדלת וכשאמרתי לו שזה אתה, אמר לי הרב שהוא רוצה לקבל אותך".

כשנכנס, התעניין רבי שלמה זלמן לסיבת בואו. סיפר לו הרב יגאלי על ההצעה לכהן ברבנות, והוסיף שהוא צריך לקבל כתב סמיכה מהרב הראשי לישראל, ה"ראשון לציון", הגאון רבי יצחק נסים. אי לכך בא לבית ראש הישיבה לבקשו שיכתוב לו מכתב המלצה אל רבי יצחק נסים.

תוך כדי הדברים הוא שם לב שרבי שלמה זלמן לובש את בגדיו העליונים, נועל נעליו וממשיך לדבר עמו על לימודיו ועיסוקיו. כשניסה הרב יגאלי להתעניין מפני מה זה, ועוד, הרי הרב אינו מרגיש טוב?! לא ענה רבינו דבר רק המשיך לשוחח עמו.

רבינו יצא לחדר הכניסה והתעטף בלבוש חם, מעיל וצעף. שוב שאלו הרב יגאלי על מטרת יציאתו, ורבינו לא מתייחס לשאלתו וממשיך לדבר, תוך כדי כך שילב זרועו עמו ויצא איתו לרחוב. כשהפציר בו הרב יגאלי ושאלו מדוע הוא מתעקש לצאת. אמר לו: "אנחנו הולכים לביתו של הרב יצחק נסים לשוחח עמו על הענין שלך, משום שלתלמיד ותיק לא די בהמלצה, אלא יש לדבר עליו פנים אל פנים".

כמוצא אחרון, ניסה הרב יגאלי לעצור מונית, אך רבי שלמה זלמן שמט את ידו בתנופה באומרו: "הרי אברך אתה ומניין לך כסף למונית... וכי יש לך כסף מיותר?! אנחנו הולכים ברגל". כך הלכו להם יחד, מרחק של כמה וכמה רחובות. כשהגיעו אל ביתו של הרב נסים, דפק רבי שלמה זלמן על דלת דירתו. משנפתחה הדלת וראה הרב נסים את רבי שלמה זלמן נחרד לבוא, שאלו: "מדוע כבודו הטריח עצמו לבוא אל ביתי, הלא יכל לקרוא לי להודיעני, והייתי בא לביתו בשמחה רבה..."

ענה לו רבינו: "כדי להמליץ טוב על תלמיד מובחר וחביב כמו הרב יגאלי הרגשתי צורך לבוא בעצמי, לספר עד כמה אני מעריכו ומוקירו, דבר שאי אפשר לעשות על ידי מכתב גרידא!"

(נר לשולחן שבת" מבנו, ידידי, הג"ר דוד יגאלי זצ"ל)

היה זה לאחר תפילת שחרית של י"ז בתמוז בישיבת "מעלות התורה" בשכונת "שערי חסד". רבי שלמה זלמן אויערבאך ניגש לבחורים ואמר שהוא מבקש לנסוע לכותל המערבי בצהריים, כמנהגו בימי תענית ושאל, אם יש מי שיכול להסיעו. תיווכו לו את אחד התלמידים. קבע עמו מרן שיבוא אל ביתו בשעה אחת וחצי. כאשר נכנס רבי שלמה זלמן לרכב פנה אל הנהג והתנצל באומרו: "בדרך כלל רגיל אני לשוחח בעת הנסיעה עם הנהג שמסיע אותי, אלא שהיום איני חש בטוב, ראשי כואב עלי, תסלח לי אם לא אוכל לשוחח איתך". כמובן שהבחור השיב שאין כוונתו להטריח את הרב והוא מקבל זאת בהבנה מלאה, ואף היטה את משענת הכסא אחורנית, כדי שרבינו יוכל לנוח בשעת הנסיעה.

למחרת, כשעלה רבינו לישיבה, ביקש לקרוא אליו את הבחור שהסיעו. אמר לו: "באתי להשלים את השיחה מאתמול שחסרה לי..." התעניין אצלו בחביבות על לימודיו, מצבו ועניניו.

(נר לשולחן שבת" יש"כ לידידי הרה"ג רבי ד"ר)

'מעשה בבן משפחתי, שבהיותו בחור מבוגר בישיבה שימש מדרין, בין תפקידיו היה לדאוג שהבחורים יסדרו את המיטות. רבי שלמה זלמן היה נח מנוחת צהריים בישיבה ובן משפחתי היה חבר חדר שלו בצהריים. כשמרן שם לב שמייטתו לא היתה מוצעת כראוי לאחר שנת הצהריים. העירו בשנינות: "המדרין מדרין את כל הבחורים, אבל למדרין אין מדרין!" הרמז הובן...' (נר לשולחן שבת" מוהר"ג רמ"ג)